

کتابخانه‌ای فراتر از دیوارهای مدرسه!

پای صحبت افسانه صادقی، مدیر دبیرستان فرزنانگان کرمان

با توجه به اهمیت اطلاع از نقطه نظرات همکاران عزیز فرهنگی در اقصانقاط کشور، به‌ویژه مدیران محترم مدارس، به دیدار سرکار خانم افسانه صادقی، مدیر «دبیرستان فرزنانگان» (متوسطه اول) ناحیه یک کرمان رفتیم که با ۲۵ سال سابقه کار، ۲۲ سال مداوم در پست مدیریت مدارس کرمان خدمت کرده است. به رسم میهمان‌نوازی که خصلت مردم دیار کریمان است، ما را به گرمی می‌پذیرد. تعریف جدید و تلاش وی را در توسعه فرهنگ مطالعه دانش‌آموزان از زبان همکارانش در اداره کل آموزش و پرورش استان کرمان شنیده بودم و در همین زمینه به گفت‌وگویی دوستانه با ایشان نشستیم که حاصل آن را در ادامه می‌خوانید.

نظر همکاران بگذارم. در طول سال هم تصویر بریده‌هایی از این مجلات را برای اطلاع دانش‌آموزان در تابلو اعلانات می‌زنیم و در پایان هر ماه هم آزمونی از همین بریده مجلات رشد از آن‌ها می‌گیریم و به برگزیدگان جایزه می‌دهیم. لازم به ذکر است، صددرصد دانش‌آموزان ما مشترک مجلات رشد هستند.

← **در مورد کتابخانه مدرسه‌تان توضیح بفرمایید که چه تعداد کتاب دارید و عنوان‌های آن‌ها بیشتر در چه موضوعاتی هستند؟**

با توجه به اینکه مدرسه امسال وارد پنجمین سال فعالیت خود می‌شود و هنوز نوپاست، حدود ۲۰۰۰ جلد کتاب داریم. قصه افتتاح کتابخانه هم این است که در اولین سال تأسیس، یعنی سال ۱۳۹۰، یکی از اولیا به نام آقای هوشمند که عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی کرمان بودند، در جلسه «انجمن اولیا و مربیان مدرسه»، بزرگوارانه چکی به مبلغ ۷۰ میلیون ریال در وجه مدرسه صادر کردند و حتی در چک‌شان عبارت «جهت تجهیز کتابخانه آموزشگاه» را درج کردند. لذا تقریباً می‌توان گفت که تمام امکاناتی که اینجا می‌بینید، از میز و صندلی و قفسه‌های کتاب گرفته تا بحث آزمون آنلاین که یکی

← **خانم صادقی، با توجه به اینکه مطالعه در پیشبرد اهداف تعلیم‌وتربیت مؤثر است، چقدر به مطالعه اهمیت می‌دهید و خودتان چقدر مطالعه می‌کنید؟**

مطالعه را از خانه شروع کرده‌ام. به اتفاق همسر و دو فرزندم هر روز به مدت یک ساعت مطالعه می‌کنیم. در پایان هفته، آنچه را که خوانده‌ایم، به بحث می‌گذاریم. هدفم نهادینه کردن فرهنگ مطالعه در فرزندانم است. با توجه به اینکه شبکه‌های مجازی متأسفانه موجب شده‌اند که والدین نتوانند مثل سابق با فرزندان‌شان تعامل داشته باشند، این‌گونه مطالعه و بحث به استحکام بنای خانواده خیلی کمک می‌کند. ما پنجشنبه شب‌ها بحث نقد از رفتار یکدیگر را داریم و این باعث افزایش روحیه انتقادپذیری می‌شود. یک شب مطالعه کتاب داریم، یک شب قرائت نهج‌البلاغه داریم و یک شب تلاوت قرآن.

← **آیا مسئولیت مدیریت به شما فرصت مطالعه در مدرسه را هم می‌دهد؟**

بله، در آنجا من تمام مجلات رشد «سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی» را حتماً مطالعه و بعضی نکات را با رنگ فسفری مشخص می‌کنم تا در جلسات شورای دبیران به نقد و

↑ رقیه هاشمی، کتابدار مدرسه

در اولین جلسه شورای دبیران در مهرماه هر سال، یک کتاب به همکاران هدیه می‌دهیم. مثلاً سال گذشته کتاب «روانشناسی رشد» دکتر شریفی و سال قبل از آن کتاب «روش‌های یاددهی - یادگیری» دکتر فضلی‌خانی را هدیه دادیم و در هر جلسه شورای دبیران از یک گروه خواستیم، یک فصل از کتاب را نقد و بررسی کنند و در اردیبهشت از همان کتاب آزمونی برگزار کردیم و به برگزیدگان هدیه دادیم.

← شما گفتید که والدین هم در کتابخانه مجازی شما عضویت دارند. هدفشان از این طرح چیست؟

۷۰ درصد والدین عضوند. من معتقدم علاقه‌مندی والدین به مطالعه تأثیر به‌سزایی در توسعه فرهنگ مطالعه فرزندان دارد. ضمناً اگر والدین به کتابی از کتابخانه هم نیاز داشته باشند، می‌توانند به اسم دانش‌آموز آن را بگیرند و استفاده کنند. سال گذشته کتابی را برای مطالعه به والدین دادیم و پس از یک ماه، از محتوای آن که به بحث نوجوانان و آشنایی با دوره حساس نوجوانی پرداخته بود، آزمونی به مناسبت دهه فجر برگزار کردیم که با استقبال گسترده والدین روبه‌رو شد.

← در بازدید از کلاس‌ها متوجه شدم در همه کلاس‌ها قفسه کتاب هست. در این مورد توضیح بفرمایید.

این‌ها کتابخانه‌های کلاسی ما هستند و برای این کتابخانه‌ها هم عضو می‌گیریم. جالب اینکه اگر دانش‌آموزی کتاب را سر موعد مقرر برنگرداند، جریمه اش خرید یک کتاب برای کتابخانه کلاسی است.

← نظرتان درباره کتاب‌های کمک درسی یا کمک‌آموزشی چیست؟ آیا شما از این دهن دانش‌آموزانتان را که در متوسطه دوم درگیر کنکور می‌شوند، آماده نمی‌کنید که به مطالعه کتاب‌های درسی بیشتر از مطالعه کتاب‌های تست کنکور اهمیت دهند؟

بنای کار ما و محور اصلی کار آموزشی مدرسه یکی بحث

دو سال بعد انجام گرفت، به واسطه همت آن بزرگوار انجام شد. ما هم به پاس خدمات ارزنده ایشان، در روز افتتاح، کتابخانه را به نام فرزندان دوقلوی آقای هوشمند، دانا و دنیا نامیدیم تا سیاسی باشد از کار خیر و خداپسندانه ایشان. غیر از آن دو هزار جلد کتابی که عرض کردم، الان کتابخانه مجازی را هم راه‌اندازی کرده‌ایم که کاملاً برخط است و هر ۳۸۰ دانش‌آموز این مدرسه عضو آن هستند. علاوه بر این، برخی والدین که خودشان دانشجو هستند، یا به دلایلی به مطالعه نیاز دارند، عضو کتابخانه مجازی ما هستند و از امکاناتی که فراهم کرده‌ایم استفاده و قدردانی می‌کنند.

← شما با چه روش‌هایی دانش‌آموزان خودتان را به مطالعه علاقه‌مند می‌کنید؟

یکی از روش‌های ما در بحث مطالعه غیردرسی، توجه به علاقه بچه‌ها در انتخاب موضوعات کتاب‌هاست. لذا از خود بچه‌ها می‌پرسیم که بیشتر چه موضوعاتی را می‌پسندند تا کتاب‌های مناسبی برایشان خریداری کنیم. علاوه بر این، از معلمان مدرسه هم در این مورد نظرخواهی می‌کنیم و اگر به اتفاق، روی خرید کتابی نظر مخالف یا موافق داشته باشند، به آن ترتیب اثر می‌دهیم. در ابتدای هر سال هم فرمی در اختیار همکارانمان می‌گذاریم تا هر کتابی که به تناسب تدریس مورد نیازشان بود، به ما اعلام کنند تا خریداری کنیم. البته در این مورد همکاران ما علاوه بر کتاب‌هایی که معرفی می‌کنند، به کتاب‌های کمک‌آموزشی مورد تأیید سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی هم توجه دارند.

← تجهیز کتابخانه مدرسه چقدر در توسعه فرهنگ مطالعه دانش‌آموزان مؤثر بوده است؟

هم در توسعه فرهنگ مطالعه مؤثر بوده است و هم در تولید محتوای الکترونیکی که با جرئت می‌توانم بگویم، مدرسه ما که در این مورد حرف اول و آخر را در ناحیه می‌زند! علاوه بر این، طرح دیگری به نام «طرح امانی کتاب» داریم که با همکاری سازمان تبلیغات اسلامی استان انجام می‌شود. به این صورت که مادر یکی از دانش‌آموزان که در سازمان تبلیغات حضور دارد، هر هفته با تعدادی از کتاب‌های آن سازمان به مدرسه می‌آید و آن‌ها را تحویل کتابخانه می‌دهد و هفته بعد کتاب‌ها را با تعداد دیگری کتاب عوض می‌کند. از این طرح هم بچه‌ها استقبال خوبی می‌کنند. این مورد تحت نظر معاون پرورشی مدرسه و مسئول کتابخانه مدیریت می‌شود.

← آیا معلمان مدرسه را هم به مطالعه علاقه‌مند کرده‌اید؟

بله، اما طبیعتاً مقاومت هم همیشه وجود دارد؛ مخصوصاً با توجه به مشغله زیادی که در این‌گونه مدارس وجود دارد. وقت ما بیشتر صرف طرح سؤال و شرکت در جلسات فوق برنامه‌ای می‌شود که ناگزیریم در مدرسه برگزار کنیم. ولی یکی دیگر از اقدامات ما برای توسعه فرهنگ مطالعه همکاران این است که

پژوهش یا همان کاربردی کردن آموزش یا بحث آموزش در عمق است که اصلی ترین کارماست، و بعد هم تولید محتوای الکترونیکی است. من به جرئت می توانم بگویم، با وجود ۳۸۰ دانش آموز در مدرسه، ما ۷۰۰ محتوای الکترونیکی داریم؛ یعنی به ازای هر دانش آموز حدود دو محتوای الکترونیکی. چنان که در جشنواره محتوای الکترونیکی ۲۴۰ نفر از دانش آموزان ما شرکت کردند. بچه ها و بعضی از همکارانمان در جشنواره رشد هم مرتب شرکت می کنند. سال گذشته یکی از همکاران ما در این جشنواره رتبه برتر کشوری کسب کرد.

اما در خصوص آمادگی بچه ها برای کنکور باید عرض کنم، ما در سال هفتم با والدینی که فرزندانشان وارد این دوره می شوند، خیلی چالش داریم. به طوری که مرتباً از ما می پرسند: چرا برای بچه ها کلاس تست نمی گذاری و چرا پنجشنبه ها با بچه ها تست کار نمی کنی؟ ما سعی کرده ایم این تفکر را در والدینمان از بین ببریم که وظیفه ما در این مدرسه صرفاً برگزاری کلاس های تست زنی است. به جای آن ما کلاس های برنامه نویسی رایانه و دیگر کلاس های مهارت آموزی و کاربردی را برگزار می کنیم.

← به نظر شما سامان دهی منابع آموزشی تا چه حد توانسته است جلوی ورود کتاب های نامناسب را به مدارس بگیرد و ناشران را متوجه این موضوع کند که به سمت تولید کتاب های مورد تأیید سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی بروند؟

نمی توانم بگویم که صددرصد موفق بوده، اما بسیار مؤثر بوده است. من خیلی از این کتاب ها را تابستان بررسی می کنم تا از بهترین هایشان برای بچه ها استفاده کنیم. اما متأسفانه والدین هنوز هم دنبال لقمه آماده برای دانش آموز می گردند. مثلاً ترجیح می دهند به جای اینکه فرزندشان را به کلاس های کنکور بفرستند، کتاب های تست کنکور که جواب هم دارند، خریداری کنند.

در صورتی که مطالعه کتاب های درسی اگر با دقت صورت بگیرد، بهترین منبع برای موفقیت در کنکور است.

← مطمئناً در جریان تغییر کتاب های درسی هستید. این تغییرات چه تأثیری در کار معلمان و ناشران داشته است؟

تغییرات کتاب های درسی پیامدهای خیلی خوبی داشته است و دارد؛ اولاً، معلمان دیگر طرح درس آماده ندارند و مجبورند طرح درس جدید آماده کنند. دیگر اینکه اطلاعات والدین به روز می شود. علاوه بر این، با تغییر ساختار آموزشی، ناشران هم در تولیداتشان تجدیدنظر می کنند و ای کاش بدانند که تهیه لقمه آماده نه به نفع آنهاست و نه به درد دانش آموز و نظام آموزشی می خورد.

← خانم صادقی با توجه به اینکه پست سازمانی جداگانه برای کتابدار مدرسه پیش بینی نشده است، شما چطور یک نفر را به این کار گمارده اید؟

درست است. ما سال گذشته کتابدار رسمی داشتیم که خیلی عالی بود. اما متأسفانه پست کتابدار مدرسه حذف شد و ما به یکی از همکارانمان ابلاغ درون سازمانی دادیم که هیچ گونه رسمیتی هم ندارد. به هر حال وقتی مدرسه ای کتابخانه ای دارد با این همه عضو، باید کسی را هم داشته باشد که اعضا را سامان دهی کند و کتاب در اختیارشان بگذارد.

← شما گفتید که کتابخانه مجازی هم دارید. اگر ممکن است در این مورد هم توضیح بفرمایید.

بله، ما کتاب ها را روی سایت مدرسه بارگذاری می کنیم. در این مورد ترجیح می دهیم همکارم که مسئول این کار است، توضیح دهند.

← خانم صادقی، در پایان اگر توصیه ای دارید، بفرمایید. توصیه ام به دانش آموزان و اولیای محترم این است که فرهنگ مطالعه را جدی بگیرند و نگذارند کتاب ها در مدارس خاک بخورند و بی استفاده بمانند. از ناشران آموزشی عزیز هم می خواهم که دغدغه های آموزش و پرورش را به ویژه در بحث کتاب های کمک درسی در نظر بگیرند و در راستای اهداف تعلیم و تربیت کتاب تولید کنند تا همه بتوانیم در پرورش نسلی عزتمند گام برداریم و شاهد درخشش آنها در عرصه های علمی و فرهنگی جهان باشیم.

گپ وگفتی کوتاه با کتابدار مدرسه

← لطفاً خودتان را معرفی کنید و درباره کتابخانه مجازی توضیح بفرمایید.

من رقیه هاشمی کتابدار مدرسه هستم. ما سال گذشته نرم افزاری خریداری و نصب کردیم تا دانش آموزان و والدین بتوانند به صورت ۲۴ ساعته با استفاده از اینترنت از کتابخانه مجازی ما استفاده کنند. ابتدا ۱۰ هزار کتاب الکترونیکی خریدیم که تاکنون ۴۰۰۰ عنوان آن را در سایت بارگذاری کرده ایم و هر سال به روز می شود. سقف حجمی هم که می توانیم بارگذاری کنیم، ۱۰ گیگابایت است که البته در پایان هر سال کتاب های کمتر مراجعه شده را حذف و کتاب های جدید را جایگزین می کنیم. خاصیت دیگر این سایت آن است که می توانیم میزان مطالعه دانش آموزان و نوع انتخاب کتاب ها را بررسی کنیم.

← با توجه به بررسی سایت، بچه ها از کتاب الکترونیکی بیشتر استقبال می کنند یا کتاب کاغذی؟

با توجه به اینکه بعضی ناشران اجازه بارگذاری کتابشان را نمی دهند، مجبور می شویم از خود کتاب استفاده کنیم. اما در مجموع استفاده از کتاب الکترونیکی برای بچه ها راحت تر است و هر زمان از شبانه روز که بخواهند می توانند کتاب بخوانند.